

Administracinė byla Nr. I-959-621/2014

Teisminio proceso Nr. 3-64-3-01459-2013-1

Procesinio sprendimo kategorija: 15.2.3.2.;74

(S)

ŠIAULIŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS

S P R E N D I M A S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2014 m. gruodžio 8 d.

Šiauliai

Šiaulių apygardos administracinio teismo teisėjas Žanas Kubeckas,

sekretoriaujant Palmirai Berberausienei,

nedalyvaujant pareiškėjui R. K.,

nedalyvaujant atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, atstovui,

nedalyvaujant trečiojo suinteresuoto asmens Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos atstovui,

rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo R. K. skundą ir patikslintą skundą atsakovui Lietuvos valstybei, atstovaujamai Šiaulių tardymo izoliatoriui, trečiajam suinteresuotam asmeniui Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos dėl neturtinės žalos atlyginimo ir bylinėjimosi išlaidų.

Teismas, išnagrinėjęs pateiktą skundą ir patikslintą skundą,

n u s t a t ė :

Pareiškėjas R. K. Šiaulių apygardos administraciniam teismui pateikė skundą, kurį vėliau patikslino, prašydamas priteisti iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus (toliau – ir Šiaulių TI), 1500 litų neturtinės žalos ir bylinėjimosi išlaidas.

Skunde ir patikslintame skunde pareiškėjas nurodė, jog būdamas Šiaulių TI 2013 m. gegužės 29 d. kalėjo 69 kameroje, buvo pateikęs prašymą dėl skambučio, kad vakare jam leistų paskambinti žmonai telefonu Nr. (duomenys neskelbtini). 2013 m. gegužės 29 d. jam buvo numatytas teismo posėdis Šiaulių apygardos administraciniame teisme 9 val. administracinėje byloje Nr. I-113-355/2013. Nurodė, jog jo niekas neinformavo, koku pagrindu jo nevežė į teismo posėdį. Paprašė būrio viršininko, kad iškviestų Šiaulių TI Apsaugos ir priežiūros skyriaus darbuotoją, kuris kontroliuoja skambučius. Jis paaiškino situaciją, kad jo nevežė į teismo posėdį, todėl nori pasiskambinti į Šiaulių apygardos administracinį teismą, pareigūnas informavo, kad gali skambinti, tačiau vakare į namus nebegalės skambinti. Apie 14 val. pareigūnas jį nuvedė skambinti antrame aukšte prie taksofono, jam pradėjus rinkti Šiaulių apygardos administracinio teismo telefono numerį, staiga pareigūnas V. V. priėjęs pažiūrėjo į pareiškėjo rašytą prašymą dėl skambučio ir pradėjo aiškinti, jog niekur negali skambinti išskyrus į tą numerį, kur prašyme yra nurodęs. Pareiškėjas paaiškino, jog yra atvykęs iš pataisos namų ir gali skambinti į bet kokį numerį, tačiau

pareigūnas paaiškino, kad gali skambinti tik į vieną numerį, o žmonai negalės paskambinti. Tada pareiškėjas paaiškino, jog paskambinęs į Šiaulių apygardos administracinį teismą neiškalbės 15 minučių, tačiau pareigūnas nekorektiškai, grubiai ir įžūliai pareiškė, jog žmonai negalės paskambinti. Pareiškėjas nurodė, jog buvo šokiruotas, pasimetęs, iš streso pradėjo drebėti dėl tokio įžūlaus pareigūno elgesio ir todėl nebeskambino niekur. Taip pat pareigūnas V. V. netoli jo (per žingsnį) užsidegė cigaretę ir pradėjo rūkyti bendro naudojimo patalpoje – koridoriuje. Nurodė, jog yra nerūkantis, todėl pareigūnui pasakė, kad jis pažeidžia Lietuvos higienos normas HN 76:2010 reikalavimus, tačiau pareigūnas atsakė, jog kada norės, tada ir rūkys. Pareiškėjas nurodė, kad pradėjo graužti akis, svaigti galva, tapo silpna, burnoje nemalonus kvapas, jam teko kvėpuoti tabako užterštu oru. Pareigūnas V. V. nevykdė bendrojo pareigūnų rūpestingumo pareigos, taip pat bendrosios pareigos elgtis atidžiai ir rūpestingai (laikytis tokio elgesio taisyklių, kad savo veiksmais ar neveikimu nepadarėtų kitam asmeniui žalos (Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-534/2009). Pareigūnai procese turi veikti atsakingai ir stropiai.

Neturtinės žalos atlyginimo pagrindas – kad dėl tokių neteisėtų veiksmų patyrė didelį dvasinį išgyvenimą, nes jam būnant laisvės atėmimo įstaigoje, sutrukdė skambinti į Šiaulių apygardos administracinį teismą, tuo pačiu ir šeimai, kad palaikytų socialinius ryšius su žmona ir sūnumi, buvo neteisėtai ir nepagrįstai apribotos jo teisės, buvo priverstas bendro naudojimo koridoriuje įkalinimo įstaigoje kvėpuoti tabako dūmais užterštu oru. Tą dieną juto didelį pažeminimą, nes pareigūnas V. V. žemino jo orumo ir garbę, įžūliai reiškė savo nepagrįstus ir neteisėtus priekaištus, nepasitenkinimą, tuo savo elgesiu jam padarė žalą, nes toks valstybės pareigūno elgesys yra visiškai nepriimtinas, kenkė jo kaip piliečio autoritetui. Tokiais veiksmais sumažino bendravimo galimybes. Neabejotinai patyrė nepatogumų, dvasinį sukrėtimą, emocinę depresiją. Dėl Šiaulių tardymo izoliatoriaus 2013 m. birželio 26 d. rašto Nr. 17/01-868 ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2013 m. liepos 7 d. rašto Nr. 2S -3435 pažymėjo, kad nesutinka su išdėstytais argumentais dėl jo pateiktų skunduose nusiskundimų dėl neadekvačių pareigūno V. V. veiksmų.

Teismas nutarė bylą nagrinėti iš esmės, nedalyvaujant pareiškėjui, nes apie teismo posėdį pranešta tinkamai. Šiaulių tardymo izoliatoriaus 2014 m. lapkričio 13 d. raštu Nr. 9-7828/06 pranešė, kad R. K. į posėdį nebus pristatytas, nes Vilniaus pataisos namuose buvo gautos dvi nutartys dėl pareiškėjo dalyvavimo (esant pageidavimui) teismo posėdžiuose. Atsižvelgiant į tai, kad Šiaulių apygardos administracinio teismo ir Vilniaus apygardos administracinio teismo posėdžių datos sutampa, pareiškėjui buvo pasiūlyta apsispręsti, kurio teismo posėdyje jis pageidauja dalyvauti. R. K. raštu pareiškė norą dalyvauti abiejuose teismo posėdžiuose. Iš Lietuvos teismų informacinės sistemos duomenų matyti, jog pareiškėjas pasirinko dalyvauti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2014 m. lapkričio 18 d. 13.00 val. posėdyje, bylos Nr. I-7910-580/2014. Šioje byloje pareiškėjo dalyvavimas nėra pripažintas privalomu, todėl teismas gali bylą išnagrinėti pagal esančius įrodymus ir užimtumą kituose teismo posėdžiuose nelaikytina svarbia nedalyvavimo teismo posėdyje priežastimi. Pareiškėjas yra dalyvavęs teismo posėdyje, tai ne pirmas teismo posėdis, pareiškėjas teikė prašymus, prašymai buvo išspręsti. Pareiškėjui buvo sudaryta galimybė pateikti patikslintą skundą, bet pareiškėjas pateikė patikslintą skundą, kuris neatitiko ABTĮ reikalavimų, todėl buvo nustatytas terminas trūkumams pašalinti, tačiau pareiškėjas patikslinto skundo trūkumų nepašalino, todėl patikslintas skundas buvo atsisakytas priimti. Pareiškėjo skunde ir patikslintame skunde (2–3, 13–14 b. l.) aiškiai suformuluotas reikalavimas, neturtinės žalos dydis, aplinkybės ir jos pasireiškimas, o atsakovas bei trečiasis suinteresuotas asmuo pateikė motyvuotą atsiliepimą į pareiškėjo skundą ir patikslintą skundą (55–58, 70–72 b. l.), todėl naujos aplinkybės, jeigu tokias nurodytų proceso šalys, nekeistų skundo ir patikslinto skundo esmės. Teismas mano, jog galima nagrinėti bylą nedalyvaujant pareiškėjui.

Atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, atstovas į teismo posėdį neatvyko, apie teismo posėdžio vietą ir laiką pranešta tinkamai, teismo šaukimu (136 b. l.). Atsiliepime nurodė, kad su skundu ir patikslintu skundu nesutinka ir prašo atmesti kaip nepagrįstą (55–58 b. l.). Nurodė, kad Lietuvos Respublikos baudmių vykdymo kodekso, nustatančio baudmių

vykdymo ir atlikimo tvarką, sąlygas ir principus, 102 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta specialioji nuteistųjų, kuriems paskirtos laisvės atėmimo bausmės, teisė paskambinti telefonu. Pagal 102 straipsnio 2 dalį, nuteistajam paskambinti telefonu leidžiama, jeigu jis tuo metu yra mokus arba naudojasi ryšio paslauga kalbėti telefonu kito abonento sąskaita; vienas telefoninis pokalbis negali trukti ilgiau kaip 15 minučių; kam skambinti, pasirenka nuteistasis; telefoninio pokalbio išlaidas, kai nesinaudojama ryšio paslauga kalbėti telefonu kito abonento sąskaita, apmoka pats nuteistasis. Skambinimo telefonu tvarką nustato Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės (LR BVK 102 straipsnio 5 dalis).

Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194, 126 punktą nurodo: pareigūnas leidžia nuteistajam kalbėti telefonu tik įsitikinęs, kad nuteistasis surinko telefono aparatu tą abonento telefono numerį, kurį nurodė pareigūnui prieš skambindamas telefonu, taip pat patikrinęs, ar jis nebando paskambinti nuteistiesiems, laikomiems kardomojo kalinimo vietoje, areštines ir pataisos įstaigose. Pareigūnas gali pats surinkti abonento, kuriam paskambinti pageidauja nuteistasis, telefono numerį. Iš R. K. 2013-05-29 prašymo Nr. 72/04-3326 matyti, kad nuteistasis kreipėsi dėl teisės suteikimo paskambinti telefono numeriu (duomenys neskelbtini). Tokia teisė nuteistajam buvo suteikta, ką pripažįsta ir pats pareiškėjas teismui pateiktame skunde. Iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus Apsaugos ir priežiūros skyriaus dieninės pamainos prižiūrėtojo V. V. 2013-05-29 paaiškinimo Nr. 60/09-25149 ir iš pareiškėjo teismui pateiktuose procesiniuose dokumentuose nurodomų aplinkybių matyti, kad nuvedus R. K. skambinti telefonu, pastarasis pradėjo rinkti ne tą numerį, kuris nurodytas jo prašyme. Pareigūnas V. V. taip pat teigia, kad R. K. pateikė pastabą dėl renkamo numerio ir paaiškino, jog pareiškėjui galima skambinti tik prašyme nurodytu numeriu, tačiau R. K. išreiškė nepasitenkinimą ir atsisakė skambinti prašyme nurodytu numeriu. Šias aplinkybes patvirtina ir R. K. 2013-05-29 skundo Nr. 72/04-3330 Šiaulių tardymo izoliatoriaus direktoriui argumentai: pareiškėjas skunde nurodo nusprendęs savo teisę paskambinti realizuoti skambindamas kitam adresatui, nei buvo nurodęs prašyme. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Šiaulių tardymo izoliatoriaus veikimas buvo teisėtas ir pagrįstas.

Pareiškėjas taip pat skundžiasi, kad 2013-05-29 buvo pažemintas jo orumas, sukelti neigiami išgyvenimai bei padaryta žala sveikatai dar ir tuo, kad pareigūnas V. V. netoliese užsirūkė. Šiaulių tardymo izoliatoriaus atsakingi pareigūnai išsiaiškina naujai į tardymo izoliatorių atvykusio asmens žalingus įpročius (asmuo raštu nurodo, jei pageidauja būti paskirtas į rūkančiųjų kamara). Pareiškėjui atvykus į Šiaulių tardymo izoliatorių, 2010-10-08 jis pateikė prašymą būti laikomas kameroje su rūkančiais asmenimis (reg. Nr. 71/04-4161). Jokių aktualių skundžiamam laikotarpiui prašymų atitinkamai pakitus pareiškėjo įpročiams įstaigoje nebuvo gauta. Nusiskundimų dėl laikymo kartu su kitais rūkančiais asmenimis taip pat nebuvo gauta. Iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus Apsaugos ir priežiūros skyriaus dieninės pamainos prižiūrėtojo V. V. 2013-05-29 paaiškinimo Nr. 60/09-25149 matyti, kad pareiškėją skambinti atvedęs pareigūnas, stovėdamas atokiau nuo pareiškėjo apie 2–3 metrus nuo taksofono, užsirūkė. Pareiškėjui dėl šio pareigūno veiksmo pareiškus pastabą, pareigūnas nedelsdamas nustojo rūkyti. Teisės aktų turinio analizė ir formuojama teismų praktika (pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. rugsejo 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-442-1251/2013) minėto teisinio reglamentavimo atžvilgiu rodo, jog gintinos galimai pažeistos nerūkančiųjų teisės, o ne rūkančiųjų pretenzijos. Atsižvelgiant į tai, kad teisės aktuose įtvirtintas nerūkančiųjų teisių į sveiką aplinką užtikrinimas, o ne rūkančiųjų asmeninės ambicijos, pareiškėjo formalūs argumentai dėl pareigūno rūkymo netoliese nelaikytini atsakovo neteisėtu veikimu (neveikimu), galėjusiu sukelti neturtinę žalą. Pareiškėjo saugomos įstatymų teisės ir teisėti lūkesčiai, susiję su rūkymu, nebuvo pažeisti, todėl atsakovo veikimas nelaikytinas turinčiu neteisėtumo požymių. Pareiškėjas nepateikia jokių duomenų, kurie leistų konstatuoti patirtą neturtinę žalą, kurią būtų galima susieti su akimirka trukusiu pareigūno užsirūkymu pareiškėjui nuo rūkančiojo esant nutolus kelių metrų atstumu. Tai leidžia daryti išvadą, kad pareiškėjo teiginiai apie patirtą neturtinę žalą yra nepagrįsti. Nenustačius bent vienos iš viešosios atsakomybės sąlygų, valstybei neatsiranda prievolė atlyginti turtinę ar neturtinę žalą Civilinio kodekso 6.271 straipsnio pagrindu. Šiuo atveju nėra neteisėtų Šiaulių tardymo izoliatoriaus aktų, kurie būtų sąlygoję pareiškėjo tariamai patirtus neturtinę žalą galinčius sąlygoti

išgyvenimus. Nenustačius neteisėto atsakovo veikimo ar neveikimo, negali atsirasti priežastinis ryšys. Nesant civilinės atsakomybės sąlygų visumos negali atsirasti prievolė atlyginti turtinę ar neturtinę žalą Civilinio kodekso 6.271 straipsnio pagrindu.

Trečiojo suinteresuoto asmens Kalėjimų departamento prie LR teisingumo ministerijos atstovas į teismo posėdį neatvyko, apie teismo posėdžio vietą ir laiką pranešta tinkamai, teismo šaukimu (137 b. 1.). Teismui pateikė atsiliepiamą, kuris iš esmės grindžiamas tais pačiais argumentais ir motyvais kaip ir atsakovo (70–72 b. 1.).

Pareiškėjo R. K. skundas ir patikslintas skundas dėl neturtinės žalos atlyginimo tenkintini iš dalies.

Nagrinėjamoje byloje administracinis ginčas kilo dėl neturtinės žalos, kurią pareiškėjas kildina iš neteisėtų Šiaulių TI administracijos veiksmų, atlyginimo.

Civilinė atsakomybė – tai turtinė prievolė, kurios viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius), o kita šalis privalo atlyginti padarytus nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius (CK6.245 str. 1 d.). Civilinei atsakomybei atsirasti paprastai yra būtinos keturios sąlygos: 1) neteisėti veiksmai (CK 6.246 str.); 2) priežastinis ryšys tarp neteisėtų veiksmų ir žalos (CK6.247 str.); 3) teisės pažeidėjo kaltė (CK 6. 248 str.); 4) teisės pažeidimu padaryta žala (CK6.249 str.). Tačiau įstatymų numatytais atvejais civilinė atsakomybė gali atsirasti net ir nesant teisės pažeidėjo kaltės. Taip nustatoma griežta (objektyvi) atsakomybė. Vienas iš tokios atsakomybės atvejų yra numatytas CK6.271 straipsnyje, kurio 1 dalyje nustatyta, kad žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Taigi viešojo (valstybės) atsakomybė CK6.271 straipsnyje numatytais atvejais atsiranda esant tik trimis sąlygoms: neteisėtiems veiksams ar neveikimui, žalai ir priežastiniam neteisėtų veiksmų (neveikimo) ir žalos ryšiui (LVAT 2008 m. balandžio 16 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-619/2008).

CK6.250 straipsnio 1 dalis apibrėžia, kad neturtinė žala yra asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo įvertinti pinigais. Sprendžiant skundo dėl neturtinės žalos pagrįstumo klausimą turi būti nustatyta ne tik tai, ar atitinkama valdžios institucija asmens atžvilgiu veikė neteisėtai arba neveikė taip, kaip turėjo veikti pagal įstatymus (CK6.271 straipsnis), bet ir tai, ar dėl tokio veikimo arba neveikimo atsirado asmens (pareiškėjo) nurodyta žala (pasekmės).

LVAT išplėstinė teisėjų kolegija 2008 m. balandžio 16 d. sprendime administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-619/2008 pažymėjo, kad įrodinėjant neturtinę žalą ypatingą reikšmę įgyja įrodomieji faktai, t. y. tokie faktai, kurie yra pagrindas logine seka daryti išvadą, kad egzistuoja kitas – materialiojo teisinio pobūdžio faktas (nagrinėjamu atveju – neturtinės žalos padarymo faktas). Įrodžius tokius faktus, kurie neabejotinai turėtų sąlygoti neigiamą poveikį nukentėjusiajam asmeniui (neigiamus fizinius ar dvasinius išgyvenimus), gali būti konstatuotas ir neturtinės žalos padarymo faktas.

Dėl pareiškėjo teisės į skambinimą telefonu

Kaip nustatyta pareiškėjo skunde ir patikslintame skunde, R. K., atliekantis laisvės atėmimo bausmę, 2013 m. gegužės 29 d. prašymu kreipėsi į Šiaulių TI direktorių, kad leistų paskambinti sutuoktinei I. K. telefono numeriu (duomenys neskelbtini). Byloje nustatytos aplinkybės patvirtina ir pareiškėjas neginčija, kad 2013 m. gegužės 29 d. pareiškėjas buvo Šiaulių TI pareigūno nuvestas prie telefono aparato paskambinti.

Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 102 straipsnis reglamentuoja nuteistųjų teisę paskambinti telefonu. Šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog nuteistajam paskambinti telefonu

leidžiama, jeigu jis tuo metu yra mokus arba naudojasi ryšio paslauga kalbėti telefonu kito abonento sąskaita. Vienas telefoninis pokalbis negali trukti ilgiau kaip 15 minučių. Kam skambinti, pasirenka nuteistasis. Telefoninio pokalbio išlaidas, kai nesinaudojama ryšio paslauga kalbėti telefonu kito abonento sąskaita, apmoka pats nuteistasis. Šio straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad telefoninis pokalbis gali būti nutrauktas, jei nuteistasis pažeidžia skambinimo tvarką, kuri nustatyta Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse pagal šio straipsnio 5 dalį.

Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių XIX skirsnyje nustatyta nuteistųjų skambinimo telefonu tvarka. Šių taisyklių 124 punkte nustatyta, kad pataisos įstaigos direktorius privalo užtikrinti, kad nuteistiesiems būtų sudarytos sąlygos paskambinti telefonu. Nuteistųjų, kuriems Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekse nustatytas ribotas telefoninių pokalbių skaičius, telefoniniai pokalbiai registruojami Nuteistųjų telefoninių pokalbių apskaitos kortelėse. Pagal taisyklių 125 punktą, pataisos įstaigos direktorius, priėmęs sprendimą leisti nuteistajam papildomai vieną kartą paskambinti telefonu dėl svarbių aplinkybių arba neleisti, nuteistojo prašyme daro motyvuotus įrašus. Su šiais įrašais nuteistasis supažindinamas pasirašytinai. Nuteistųjų prašymai su pataisos įstaigos direktoriaus įrašais ir nuteistojo parašu įsegami į specialų segtuvą. Nuteistųjų papildomi telefoniniai pokalbiai taip pat registruojami specialiame žurnale. Taisyklių 126 punkte nustatyta, kad pareigūnas leidžia nuteistajam kalbėti telefonu tik įsitikinęs, kad nuteistasis surinko telefono aparatu tą abonento telefono numerį, kurį nurodė pareigūnui prieš skambindamas telefonu, taip pat patikrinęs, ar jis nebando paskambinti nuteistiesiems, laikomiems kardomojo kalnimo vietose, areštinėse ir pataisos įstaigose. Pareigūnas gali pats surinkti abonento, kuriam paskambinti pageidauja nuteistasis, telefono numerį. Pagal Taisyklių 127 punktą, nutrauktas telefoninis pokalbis užskaitomas kaip įvykęs. Telefoninį pokalbį nutraukęs pareigūnas surašo motyvuotą tarnybinį pranešimą pataisos įstaigos vadovybei.

Iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus Apsaugos ir priežiūros skyriaus dieninės pamainos prižiūrėtojo V. V. 2013-05-29 paaiškinimo Nr. 60/09-25149 (47 b. l.) matyti, kad nuvedus R. K. paskambinti telefonu, pareiškėjas pradėjo rinkti ne tą numerį, kuris nurodytas jo prašyme. Pareigūnas V. V. taip pat teigia, kad R. K. pareiškė pastabą dėl renkamo numerio ir paaiškino, jog pareiškėjui galima skambinti tik prašyme nurodytu numeriu, tačiau R. K. išreiškė nepasitenkinimą ir atsisakė skambinti prašyme nurodytu numeriu. Šias aplinkybes taip pat patvirtina teismui pateikto skundo (2–3 b. l.) ir R. K. 2013-05-29 skundo Nr. 72/04-3330 (46 b. l.) Šiaulių tardymo izoliatoriaus direktoriui argumentai: pareiškėjas skunde nurodo nusprendęs savo teisę paskambinti realizuoti skambindamas kitam adresatui, nei buvo nurodęs prašyme.

Teismas konstatuoja, kad tai, jog pareiškėjas skambindamas telefonu surinko ne tą numerį, kuris buvo nurodytas prašyme, yra pareiškėjo, o ne Šiaulių TI pareigūno atsakomybė. Todėl negalima teigti, jog Šiaulių TI pareigūnas neužtikrino pareiškėjo teisės į telefoninį pokalbį. Pažymėtina, kad pareiškėjas teisės aktų nustatyta tvarka nepateikė rašytinio prašymo paskambinti telefonu Šiaulių apygardos administraciniam teismui. Be to, įrašas žurnale (45 b. l.) patvirtina, jog pareiškėjas išreiškė norą 2013 m. gegužės 29 d. paskambinti telefonu žmonai I. K.. Taigi konstatuotina, kad nagrinėjamoje byloje nėra faktinio pagrindo daryti išvadą apie atsakovo Šiaulių TI veiksmų neteisėtumą. Nesant surinktų įrodymų, pagrindžiančių neteisėtų veiksmų buvimą, negalima nustatyti vienos iš būtinų civilinės atsakomybės sąlygų – neteisėtų veiksmų, o nenustačius atsakovo neteisėtų veiksmų civilinė atsakomybė pagal CK 6.271 straipsnį negalima. Todėl negalima teigti, kad nagrinėjamoje byloje kyla atsakovui prievolė atlyginti pareiškėjo prašomą neturtinę žalą.

Dėl pareigūno rūkymo netoliese pareiškėjo

Pareiškėjas taip pat skunde ir patikslintame skunde nurodė, jog 2013 m. gegužės 29 d. pareigūnas V. V. atvedęs pareiškėją paskambinti telefonu, stovėdamas netoliese pareiškėjo užsūrė, pareiškėjas buvo priverstas bendro naudojimo koridoriuje kvėpuoti tabako dūmais užterštu oru, šiais veiksmais buvo padaryta žala jo sveikatai.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija 2012 m. sausio 23 d. nutartyje (administracinė byla Nr. A¹⁴⁶-115/2012) nurodė, kad Tabako kontrolės įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtintas draudimas rūkyti bendrose gyvenamosiose, kitose bendro naudojimo patalpose, kuriose nerūkantieji gali būti priversti kvėpuoti tabako dūmais užterštu oru. Šio straipsnio ketvirtoji dalis nustato pareigą juridinio asmens valdymo organams užtikrinti, kad jo darbuotojai, aptarnaujami klientai ir lankytojai nebūtų priversti kvėpuoti tabako dūmais užterštu oru, taip pat, kad matomose vietose būtų iškabinti perspėjamieji užrašai ar ženklai apie draudimą rūkyti, įrengtos specialios rūkymui skirtos patalpos (vietos) ir iškabinti jas nurodantys užrašai ar ženklai. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-241 (įsigaliojo nuo 2010 m. balandžio 11 d.) patvirtintos Lietuvos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 14 punkte nustatyta, kad laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims draudžiama rūkyti laisvės atėmimo vietų gyvenamosiose, kitose bendro naudojimo patalpose, jeigu nerūkantieji būtų priversti kvėpuoti tabako dūmais užterštu oru.

Byloje ginčo dėl to, jog pareigūnas V. V. stovėdamas toliau nuo pareiškėjo (apie 2–3 metrus) užsirūkė cigaretę, nėra. Šią aplinkybę patvirtina pareigūno V. V. paaiškinimas, kuriame nurodyta, jog būdamas netoli taksofono aparato (apie 2–3 metrus) užsirūkė cigaretę (47 b. l.). Nuteistasis R. K. pareiškė, kad jis yra nerūkantis ir jam kenkia tabako dūmai, tada pareigūnas nutraukė rūkymą ir išmetė cigaretę į šiukšlių dėžę.

Atsižvelgiant į pareiškėjo skundo pagrindą ir dalyką bei į nustatytas aplinkybes dėl pareigūno rūkymo netoliese pareiškėjo, nėra pagrindo paneigti, kad pareiškėjas patyrė diskomfortą ir tam tikrus nepatogumus būdamas netoliese rūkančio pareigūno. Kita vertus, pažeidimo trukmė – pareiškėjas šalia rūkančio pareigūno buvo neilgai, pareiškėjui dėl šio pareigūno veiksmo pareiškus pastabą, pareigūnas nustojo rūkyti (tabako dūmų poveikis pareiškėjui nebuvo ilgalaikis) – eliminuoja prašymo dėl žalos atlyginimo tenkinimą šioje dalyje.

Pažymėtina, kad šioje byloje pareiškėjas pareiškė reikalavimą dėl neturtinės žalos atlyginimo, siekdamas apginti savo pažeistą teisę į sveikatai saugią aplinką ir orumą. Tačiau neturtinės žalos atlyginimas nėra vienintelis pažeistų teisių gynimo būdas. ABTĮ 88 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta, kad teismas gali patenkinti skundą ir išspręsti ginčą kitu įstatymu numatytu būdu. CK 1.138 straipsnyje kaip asmens teisių gynimo būdas nurodytas ne tik turtinės ar neturtinės žalos išieškojimas (CK 1.138 str. 6 p.). CK 1.138 straipsnio 8 punkte numatyta, kad asmens teisės teismas gina ir kitais įstatymų numatytais būdais.

Europos Žmogaus Teisių Teismas, gindamas Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje įtvirtintas pagrindines žmogaus teises ir laisves, neretai konstatuoja, kad teisės pažeidimo pripažinimas savaime yra pakankama ir teisinga satisfakcija už patirtą skriaudą (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2000 m. spalio 10 d. sprendimas byloje *D. prieš Lietuvą*, pareiškimo Nr. 42095/98, 2006 m. spalio 10 d. sprendimas byloje *L. L. prieš Prancūziją*, pareiškimo Nr. 7508/02). Taigi teisės pažeidimo pripažinimas byloje, susijusiose su neturtinės žalos atlyginimu, tam tikrais atvejais gali būti savarankiškas pažeistų asmens teisių gynimo būdas. Tai reiškia, kad ne visais atvejais tam, jog būtų apginta pažeista neturtinė teisė, priteisiamas neturtinės žalos atlyginimas pinigais. Neturtinės žalos atlyginimas pinigais priteisiamas, jeigu konkrečiu atveju nustatoma, kad teisės pažeidimo pripažinimo nepakanka pažeistai teisei apginti (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2003 m. lapkričio 6 d. sprendimas byloje *M. prieš Lietuvą*, pareiškimo Nr. 53161/99). Tokios pozicijos laikomasi ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2008 m. sausio 2 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-7-2/2008). Administracinėje byloje Nr. A²-718/2007 LVAT teisėjų kolegija taip pat nusprendė, kad žalos atlyginimui šioje byloje užtenka konstatuoti, jog buvo neteisėti policijos pareigūnų veiksmai, nepriteisiant piniginės kompensacijos.

Teismas, įvertinęs aukščiau paminėtas aplinkybes, sprendžia, kad šioje byloje yra pagrindas nepriteisti pareiškėjui neturtinės žalos atlyginimo pinigais ir apsiriboti dėl pareigūno rūkymo netoliese pareiškėjo pažeidimo pripažinimu, kaip pakankama satisfakcija už jo teisių pažeidimą.

Vadovaujantis Administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ir ABTĮ) 44 straipsnio 1, 2 bei 6 dalių nuostatomis, kai sprendimas priimtas pareiškėjo naudai, šis turi teisę gauti iš kitos šalies savo išlaidų, tarp jų sumokėto žyminio mokesčio, kitų išlaidų dėl skundo (prašymo) surašymo ir padavimo, išlaidų, susijusių su bylos nagrinėjimu, transporto išlaidų, gyvenamosios patalpos nuomojimo teismo buvimo vietoje už laiką, kol vyko procesas, dienpinigių – 10 procentų patvirtinto taikomojo minimalaus gyvenimo lygio už kiekvieną proceso dieną – išlaidų, taip pat atstovavimo išlaidų atlyginimą.

Pagal ABTĮ 44–45 straipsnių nuostatas, teismas gali atlyginti tik tas išlaidas, kurios tiesiogiai susijusios su bylos nagrinėjimu. Suinteresuota šalis teismui turi pateikti ne tik prašymą dėl išlaidų atlyginimo, bet šių išlaidų detalių apskaičiavimą bei jų pagrindimą (ABTĮ 45 straipsnio 1 dalis). Nesant įrodymų, pagrindžiančių faktiškai turėtas išlaidas, teismas neturi pagrindo jas priteisti (pvz., žr., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis 2010 m. spalio 8 d. administracinėje byloje Nr.A¹⁴⁶-2022/2010).

Teismas pažymi, kad byloje nėra pateikta motyvuoto pareiškėjo prašymo dėl išlaidų atlyginimo bei šių išlaidų detalaus apskaičiavimo bei jų pagrindimo. Nesant motyvuoto prašymo su detaliu išlaidų apskaičiavimu, teismas neturi pagrindo spręsti klausimo dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. Pažymėtina, kad pareiškėjas ABTĮ 45 straipsnyje nustatyta tvarka ir terminais gali pateikti motyvuotą prašymą dėl išlaidų atlyginimo kartu su šių išlaidų detaliu apskaičiavimu bei jų pagrindimu. Atsižvelgdamas į tai, teismas pareiškėjo prašymo dėl teismo išlaidų priteisimo nenagrinės, palikdamas jam teisę prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu paduoti teismui ne vėliau kaip per keturiolika dienų nuo sprendimo įsiteisėjimo.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 85–87 straipsniais, 88 straipsnio 1 ir 4 punktu teismas,

n u s p r e n d ž i a :

Pareiškėjo R. K. skundą ir patikslintą skundą tenkinti iš dalies.

Pripažinti, kad buvo pažeista pareiškėjo R. K. teisė į Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatytas kardomojo kalinimo sąlygas. Pareiškėjo R. K. reikalavimą dėl neturtinės žalos atlyginimo pinigais atmesti kaip nepagrįstą.

Pareiškėjo R. K. prašymą dėl išlaidų atlyginimo palikti nenagrinėtą.

Sprendimas per 14 dienų nuo jo paskelbimo gali būti skundžiamas apeliacine tvarka Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui tiesiogiai arba per šį teismą.

Teisėjas Žanas Kubeckas